Brigitta

Hippoliet van Peene

bron
Hippoliet van Peene, *Brigitta*. Snoeck-Ducaju en Zoon, Gent 1847

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/peen001brig01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

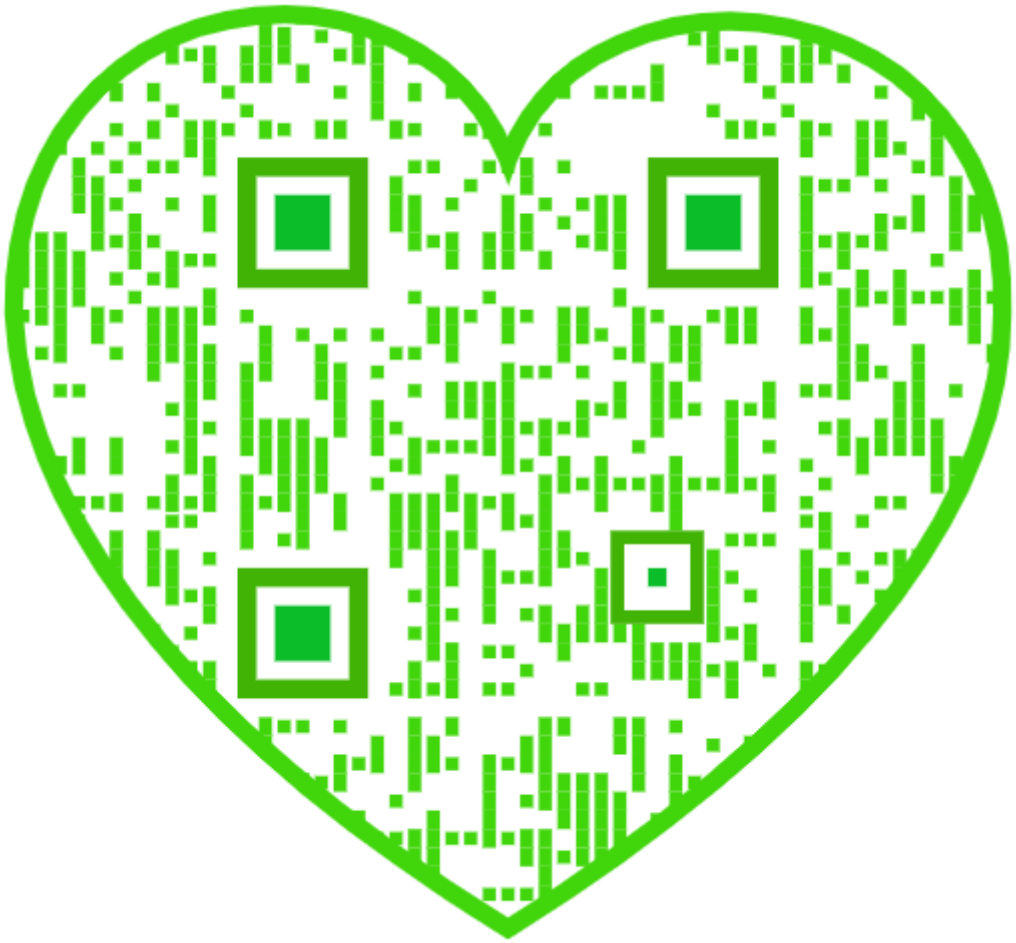

PERSOONEN.	**LIEFHEBBERS.**
BRIGITTA, Koewachtster.	Mevrouw VAN PEENE.
JORIS, Koewachter, haer minnaer.	De heer L. DEGERICKX.
De Markgraef VAN ROOZENDAEL.	De heer G. VERHAEGHEN.
AMANDA, zyne dochter.	Mevr. FAUCONNIER.
De Baronnes VAN SELTENDORP.	Jufvrouw S. MIRY.
VICTOR, haer zoon.	De heer J. SIELBO.
Een Notaris.	De heer F. LAFONTAINE.
Een Knecht.	De heer K. SIELBO.

Bloedverwanten, knechten, boeren en boerinnen.

Het tooneel heeft plaets in een dorp niet ver van eene groote stad, ten jare 1760.

Brigitta,
Blyspel met zang.

Eerste bedryf.

Het tooneel verbeeldt het begin van een dorp. Links veronderstelt men eene weide. Regts staet de pachthoeve. In 't verschiet ontdekt men het veld. Hier en daer boomen. Links, onder eenen grooten eik, eene zodenbank.

Eerste Tooneel.

BRIGITTA, tegen hare koe tusschen de schermen.

Jo! jo! heu! heu! jo! Blare, Blare.... Jo! jo! heu! jo! -

(Naer voren komende.)

Zie zoo, daer is myne koe in de weide en van hier kan ik haer gemakkelyk gadeslaen. Ik zie Joris niet; zou hy nog slapen.... O die luijaerd! Als hy eens myn man zal geworden zyn, zal ik hem dat slapen wel afleeren. Maer hy kan niet vertoeven te komen. Laet ons intusschen het morgenmael nemen.

(Zy zet zich op de zodenbank en terwyl zy een stuk brood en een appel uit haren eetzak haelt, zingt zy:)

N° 1. *Koewachterslied.*

Alli, alla, alli, alla;
Myn koe loopt in de weide,
Ik zit op 't mollig groen.
Wie komt er aen myn zyde,
Wie geeft er my een zoen?
Men zal m'een zoentje geven
Als ik ter kermis ga,
Als ik door vreugd gedreven
Met Piet aen 't dansje sta.
Alli, alla, alli, alla.

(Gedurende de ritournelle eet zy.)

Tweede kouplet.

Alli, alla, alli, alla;
Myn koe loopt in de weide,
Ik zit op 't mollig groen.
Wie wil in 't lentgetyde
Met my een reisje doen?
't Is 't reisje van het leven
Dat ik hierdoor versta.
'k Zal u myn trouwe geven
Wilt gy my tot uw ga.
Alli, alla, alli, alla.

(Zy eet voort. Men hoort een groot gerucht in de pachthoeve en deze woorden: Luijaerd! Luijaerd! weinig nadien wordt de deur geopend en men ziet Joris door den pachter en vier knechten op straet geworpen. Hy draegt klompen, heeft roskleurig haer en houdt een klein pakje, in een zakdoek geknoopt, in de hand.)

BRIGITTA.

Wat is dat?

Tweede Tooneel.

BRIGITTA, JORIS, DE PACHTER EN DE KNECHTEN.

N° 2. *Koor.*

Op straet, op straet. 't Is uit met slapen;
Dit leven is te kostlyk, vriend.
Op straet; gy moogt daer geeuwen, gapen....
Hier hebt ge geld noch brood verdiend.

JORIS.

Maer het is niet geoorloofd iemand aldus te behandelen.... het is schande.... en ik wil....

(Men werpt hem heviglyk de deur tegen den neus.)

BRIGITTA.

O hemel!

JORIS,

weenende.

Hi! hi! hi!.... nu mag ik zeggen dat ik ongelukkig ben. Zulke dingen gebeuren maer aen my alleen..... Hi, hi, hi.

BRIGITTA.

Maer Joris, wat is er dan voorgevallen?

JORIS.

Wat er voorgevallen is? hebt gy het dan niet gezien?.... Op straet gejaegd.... Hi, hi, hi.

BRIGITTA.

Maer wat hebt gy dan gedaen?

JORIS.

O geen kwaed, Brigitta.... want ik sliep en die slaept doet geen kwaed.... gy weet het wel. Maer de koeijen van den baes die het waerschynelyk niet weten, beweerden dat ik kwaed deed met haer zoo lang zonder eten te laten; en zie, op 't oogenblik dat ik lag te ronken dat het een

vermaek was om hooren, komt de baes my uit mynen slaep trekken, doet my pak en zak maken en zet my zonder mededoogen het huis uit.... Hi, hi, hi!.... Ik heb myn goed ingepakt, hier is het en hier ben ik ook.

BRIGITTA.

Dus zyt gy nu wederom zonder dienst?

JORIS.

't Is verloren Brigitta.... ik heb het u gezegd, zoo lang dat gy my aen den uwen niet neemt, zal het niet gaen. Ik slaep te gaerne.... 't is myn eenig gebrek; ik heb geen ander en als ik daer niemand heb om my te wekken, 't is mis.... ik slaep een gat in den dag dat het verschrikkelyk wordt, ook

N° 3. *Koupletten.*

Zoo g'eens myn vrouwtje zyt
Zal dat niet meer geschieden,
Ik zal het slapen vlieden
En wakker zyn op tyd.
'k Wil my daeraen verbinden
Want 's morgens naer myn zin
Zal ik twee wekkers vinden
Myn vrouwtjen en de min.

(Lachend en weenend).

Ha! ha! hi! hi! ha! hi!
Ha! ha! hi! hi! ha! hi!

2de *Kouplet.*

Maer stilt ons liefdepyn
En komt ons gloed te mind'ren,
Dan hebben wy de kind'ren
Die wekkers zullen zyn.
Des morgens zonder falen,
Met 't kraeijen van den haen,
Zult gy hen menigmalen
Aen 't janken hooren gaen.
Ha! ha! hi! hi! ha! hi!
Ha! ha! hi! hi! ha! hi!

BRIGITTA.

Maer ziedaer nu reeds de derde mael sints veertien dagen dat gy op straet zyt.

JORIS.

Kan ik het helpen? zy zenden my altyd voor dezelfde reden weg, omdat ik te lang slaep. 't Is belachelyk, als of de slaep maer alleen voor de marmotten gemaekt ware. Slapen is myn leven, myn geluk. 't Is te zeggen neen, 't is myn ongeluk. Om het even, na u, Brigitta, is het al wat ik verlang. Als ik slaep vraeg ik naer niets. Ik heb noch honger noch dorst. 't Is juist het tegendeel als ik waek, dan heb ik altyd honger en de baes die de wreedheid gehad heeft my zonder eten weg te jagen onder voorwendsel dat ik niets deed en dat ik gevolgentlyk niet moest eten.

BRIGITTA.

Hoe, hebt gy nog niets gebruikt?

JORIS

(een teeken met den nagel van den duim op de tanden doende).

Nog dat niet.

BRIGITTA.

Arme Joris! welnu, ik heb daer nog eene brok van 't myne; willen wy deelen?

JORIS.

Kom, ik ben niet hoovaerdig, ik aenvaerd.

(Zy zetten zich te zamen op de zodenbank.)

Ik zal u dat wedergeven als ik eens ryk man zal geworden zyn..... als ik eens huizen en erve zal bezitten. Want ziet ge wel, Brigitta, ik gevoel dat ik niet geboren ben om eeuwig koewachter te blyven en er is hier iets dat my zegt: Joris, gy zult een dag fortuin hebben.

BRIGITTA,

hem een stoot gevende.

He, he! scheid uit, grappenmaker! is dat mogelyk.....

JORIS,

met den mond vol.

Waerom niet? men heeft nog andere dingen zien gebeuren. Ik zou maer de zoon van eenen baron of markgraef moeten zyn, en dat is niet raer.... daer zyn zoo veel zoonen van barons en van markgraven.

BRIGITTA.

Zwyg dan, zyn wy niet alle twee op den zelfden morgen en op de zelfde plaets gevonden en hebben wy ooit iets van onze ouders geweten?

JORIS.

't Is juist daerom dat ik nog hoop. Dit medaillon, dat aen een van ons twee moet toebehooren, kan ons op het spoor helpen. Gy weet dat de boer, door welke wy gevonden zyn, bekend heeft dat een van ons hetzelve aen den hals moet gehad hebben, maer dat zyne vrouw, in hare overhaesting om de twee pasgeboren kinderen te bezorgen, het medaillon had losgemaekt, zonder zich nadien te kunnen herinneren aen welk van de twee het had toebehoord. Hier is hetzelve. Het behoort noch aen u, noch aen my, maer wy zyn overeengekomen dat ik het zal bewaren en dat hy, die de eerste iets van zyne geboorte ontdekt, zich hetzelve zal mogen ten nutte maken.

BRIGITTA.

O Joris! daer kryg ik eene wonderlyke gedachte. Zoo eens uwe moeder ook de myne ware geweest.

JORIS.

Kyk, 't is waer, dat is in de mogelykheid. Welnu, wat ware daeraen gelegen. Wanneer ik ryk zou worden dan zoudt gy het ook zyn.

BRIGITTA.

Ja maer in plaets van uwe vrouw dan wierd ik uwe zuster.

JORIS.
Wie zegt dat?

BRIGITTA.
Vermits wy dezelfde moeder zouden hebben.

JORIS.
En zoo ik een ander vader had, ik....

BRIGITTA.
Dat doet er niets toe.... gy blyft altyd myn broeder.

JORIS.
Gelooft gy dat? Jongens! daer begint my reeds het koud zweet uittebarsten. Ik zou u niet meer mogen beminnen zoo als ik u thans bemin.

BRIGITTA.
Maer dit is immers niets dan eene veronderstelling.

JORIS.
Inderdaed, zoo gy myne zuster waert, gy zoudt my toch in iets moeten gelyken..... en gy hebt niets van my, tot zelfs niet de kleur van myn haer. Maer ik denk er aen: zoo 't lot eens wilde dat gy een dag gravin of baronnes wierdt en dat ik koewachter bleef, gy zoudt my daerom niet verstooten, gy zoudt gelykelyk met my trouwen, niet waer?

BRIGITTA.
Even als gy met my, niet waer, indien gy een dag baron of graef wierdt en dat ik koewachtster bleef?

JORIS.
O ik zweer het u. Ziedaer myne hand op onze goede overeenkomst.

N° 4. *Tweezang.*

TE ZAMEN.
O wat vreugd! *(bis)*
Die ons harte thans verheugt.
O wat vreugd!
Zich te minnen in de jeugd.

JORIS.
Zyt gy eens myn teêre vrouw
Nooit word ik u ongetrouw.

BRIGITTA.
En zyt gy myn lieve man
Ik min u zoo veel ik kan.

TE ZAMEN, *dansend.*
O wat vreugd! *(bis)*
Die ons harte thans verheugt.
O wat vreugd!
Zich te minnen in de jeugd.

BRIGITTA.
Dat is nu al wel, maer het voornaemste is van te denken waer men u herbergen zal tot dat gy eenen anderen dienst gevonden hebt. Laet ons eens zien..... Indien gy by de weduwe Thomas.....

JORIS.
Neen, zy wil my niet.... zy is bang van myn haer omdat heur dat aen haren man doet herinneren die ook ros was.

BRIGITTA.
Wacht, by pachter Simoen.

JORIS.
Die zich alle dagen dronken drinkt! welnu ja.... die moet een goed slaper zyn.... Wy zullen ons uiltje te zamen vangen.

BRIGITTA.
Ik loop hem spreken. Houd intusschen een oog op myne koe. Ik ben zoo eventjes terug.

N° 5. *Tweezang.*

Heb goeden moed,
Op staenden voet,
Kom ik hier weer met blyde maren;
Want 'k wille niet
Dat vol verdriet
U 't gras van nacht een slaepsteê biedt.
De wreede slag
Van dezen dag
Moet langer niet u onrust baren
Na hartepyn
Zal 't vreugde zyn
Gelyk na onweer zonneschyn.

TE ZAMEN.
Heb goeden moed, enz.

JORIS.
'k Heb goeden moed,
Op staenden voet
Wacht ik u weer met blyde maren,
Want 'k wensche niet
Dat 'k vol verdriet
Op 't gras van nacht den slaep geniet.

(Brigitta loopt heen.)

Derde Tooneel.

JORIS, alleen.

Goed meisje! ja, dat is zy, Brigitta, en indien ik het haer een dag kan vergelden.... zy zal zien dat zy geenen ondankbaren verpligt heeft. De rykdom zou my niet veranderen... ik zou haer altyd blyven beminnen.... o ja zeker.... Alhoewel ik, als ik een groot heer zou zyn.... Ha foei! wat

voor gedachten zyn dat nu! Ondertusschen moet ik haer koe niet vergeten..... Waer is zy? Ha ja! ik zie ze. Jongens! zy is over den gracht gesprongen en loopt op het klaverstuk van mynen baes, van mynen boer.

(Tegen de koe.)

Jo, jo! heu, heu! heu!... jo, jo! heu! - Ja wel, zy veinst my niet te hooren. Heu, heu, heu! Welnu, dat zy hare goeste doe.... Zoo veel te slechter voor het klaverstuk van den baes die my heeft weggejaegd.

N° 6. *Zangwyze.*

Ik wenschte dat, op dezen stond,
Om haren honger te verzaden,
De koe met gramschap overladen
Het klaverstuk geheel verslondt
Dat er niets blyft dan bloote grond.
En mogt de baes ter plaetse zich begeven
Dat dan de koe, als een vervolg
Door nieuwen eetlust aengedreven,
Den boer lyk Duimken binnen zwolg.

Vierde Tooneel.

DE VORIGE, DE MARKGRAEF, DE BARONNES.

DE BARONNES.

Maer goede hemel! waer leidt gy my alhier?

JORIS

(ter zyde).

Vreemdelingen!

DE MARKGRAEF.

O! er is geen plaetsje in het gansche dorp of ik wil het nog doorsnuffelen.

DE BARONNES.

Maer waertoe zal u dat eindelyk dienen.

DE MARKGRAEF.

Waertoe? tot ontdekking misschien van 't geen wy sedert zoo lang zoeken.

JORIS

(ter zyde).

Selderment! daer loopt de koe 't veld in. Vliegen wy, vliegen wy.

(Af.)

Vyfde Tooneel.

DE MARKGRAEF, DE BARONNES.

DE BARONNES.

Zyt gy ten minste wel zeker dat dit kind nog in leven is?

DE MARKGRAEF.

In leven, neen; maer niets bewyst ook zyne dood en zoo lang de dag niet verloopen is.....

DE BARONNES.

Zult gy hopen.

DE MARKGRAEF.

Dat is zeer natuerlyk; onze fortuin, of liever de fortuin van een van ons beiden hangt er van af. Toen onze broeder, gesproten uit een tweede huwelyk van de markgravin onze moeder met den baron Van Sonneviile, gestorven was, heeft men in zyn testament niet gevonden dat hy eene misdaed te boeten had, welke hem de jaloezy had doen begaen, en dat hy wilde dat, na zyne dood, alle mogelyke middelen zouden ingespannen worden om tot dit doel te komen. Hy had, gelyk gy weet, een jong meisje van eenen geringen stand gehuwd en na eenige maenden getrouwd te zyn, ondervondt hy dat een jong officier der Zeemagt, welken zy vóór haer huwelyk gekend had, haer overal achtervolgde. Hy vermoedde weldra eene schandelyke betrekking tusschen beiden en een brief, welken het toeval in zyne handen deedt vallen, kwam hem geheel in zyne vermoedens versterken. De jaloezy overmeesterde hem en hy behandelde zyne vrouw met eene voorbeelde-

looze strengheid. Zy werd ziek en stierf na aen een kind het daglicht geschonken te hebben. Onze broeder, veronderstellende, met rede, dat dit kind het zyne niet was, wilde het ook zynen naem niet laten dragen en deedt het den dag van deszelfs geboorte, die ook de dag der dood van de moeder was, door eenen dienstknecht wegnemen. Zelfs wilde hy zich niet verzekeren van wat geslacht het kind was en hetzelve werdt aen de groote kerkdeur van Wervick te vondeling gelegd. Eenige jaren nadien, eenigzins orde in zyne zaken willende brengen, vernam hy uit eene briefwisseling, die hy in een verborgen schof van eenen lessenaer ontdekte, dat zyne vrouw zuiver gebleven was en dat hy haer ten onregte had beschuldigd. Van toen af werden er alle poogingen aengewend om het kind weder te vinden; doch vruchteloos. De wanhoop overviel hem; hy werdt doodelyk ziek en by zynen uitersten wil bevool hy dat de titels zyner fortuin, alhoewel wy beiden van dezelve 't genot tot een zeker punt en getal van jaren mogten hebben, na zyne dood in handen van eenen notaris tot het verloop van achttien jaren zouden blyven berusten. Gy weet dat deze achttien jaren moest ingang nemen met de geboorte van den vondeling op welks hoofd de helft der fortuin gesteld werdt, latende de andere helft aen den genen van ons twee die het kind zoude gevonden hebben, met den wensch van hetzelve aen myne dochter of aen uwen zoon te zien uithuwelyken. Zoo na dit tydstip het kind niet gevonden was, moest de gansche fortuin, beloopende tot vier miljoen, besteed worden om een vondelings-gesticht te Wervick te bouwen en te begiftigen. Heden om vier ure verschynt de gestelde tyd; heden om vier ure zal de notaris het testament uitvoeren en gy ziet, zoo wy tot geene ontdekking gekomen zyn, dat heden ook al onze hoop verloren is en dat wy, by gebrek aen eene genoegzame eigene fortuin, groot gevaer loopen van den rang, dien wy bekleeden, te verliezen.

DE BARONNES.

En daerom dwingt gy my, sedert vyf jaren dat wy kennis van 't testament onzes broeders hebben, alle maenden van woonplaets te veranderen, ten einde van dorp tot dorp te gaen zoeken naer een kind, welks geslacht gy zelfs niet kent en waervan gy niets bezit tot herkenningsteeken dan de verzekering dat het aen de kerkdeur van Wervick te vondeling gelegd geweest is en dat het een medaillon, gelyk aen het uwe, aen den hals moet hebben.

DE MARKGRAEF.

Gy weet dat tot nu toe Benedictus Raymond geene andere herkenningsteekenen heeft kenbaer gemaekt; maer om het even, dit is genoeg, en wanneer ik het weergade van dit medaillon zal gevonden hebben, zal ik niet verre naer de miljoenen meer moeten zoeken.

DE BARONNES.

Alles goed en wel, maer ik verwittig u, gevonden of niet, nog heden avond vertrek ik naer de stad; ik laet alles in handen van wie het toekomt, ik voltrek het huwelyk van mynen zoon Victor met de erfgename van den graef van Berg, 't welk gy my steeds voor uwen vondeling hebt doen uitstellen, en ik begeef my naer het landgoed myner aenstaende schoondochter, alwaer ik myne overige dagen, zoo niet in weelde, ten minste in een stil buitenleven zal overbrengen.

DE MARKGRAEF.

't Is de eenige uitkomst welke u na van daeg nog overblyft. Maer beken toch dat de erfgenaem van twee miljoen eene schoone echtgenoote voor uwen zoon of een schoon gemael voor myne dochter zou zyn.

N° 7. *Zangwyze.*

Zoo wy op heden konden slagen
En 't lot ons gansch was toegedaen,
Ik zou myn moeite niet beklagen,
Want 'k zou my zeggen, 't hart voldaen,
Zy is my ryklyk ingestaen.
Maer zoo de kans ons moest begeven,
Beroofd van Plutus milde gunst,
Dan zei ik my: zoo gaet 't in 't leven,
Elk zoekt, maer vinden is de kunst.

DE BARONNES.

Maer eindelyk, wat wilt gy hier nog verrigten?

DE MARKGRAEF.

Ik wil dezen afgelegen kant van het dorp nog van huis tot huis onderzoeken.

(Hy begeeft zich naer de packthoeve welke hy van onder tot boven beziet.)

Zesde Tooneel.

DE VORIGEN, JORIS, buiten adem.

JORIS.

Die vermaledyde koe! zy heeft my doen draven dat ik voor veertien dagen mynen adem kwyt ben. Kyk! de vreemdelingen zyn daer nog. Wat doen zy hier?

DE MARKGRAEF,

Joris ontwarende.

Ha! zeg eens, myn vriend! wie is er de bewooner dezer pachthoeve?

JORIS.

Wie? een beer.

DE BARONNES.

Hoe!

JORIS.

Ja een beer, een leelyke beer in menschenvel, dien ik geen kwaed wensch maer dien men alle nachten op eenen hekel moest leggen om hem 't slapen te beletten.

DE MARKGRAEF.

En wat heeft hy u gedaen om hem dit kwaed te wenschen?

JORIS.

Niets; hy heeft my daer zoo even weggejaegd.

DE MARKGRAEF.

Gy waert dan aen zynen dienst?

JORIS.

Aen zynen dienst! neen, ik was zyn koewachter.

DE MARKGRAEF.

En waerom heeft hy u weggejaegd?

JORIS.

Daerom.

DE MARKGRAEF.

Dat zyn geene redenen.

JORIS.

Welnu, gaet u dat aen?

DE BARONNES.

Die lompe vlegel!

JORIS.

Wat zegt ge, he?

DE MARKGRAEF.

Niets, niets.... Gy zyt dan van den huize niet?

JORIS,

gram.

Dewyl ik u zeg dat ik zyn koewachter ben.

DE MARKGRAEF.
Dat is verschillig, maer de pachter van die hoeve, is die uw vader?

JORIS.
De beer? de hemel beware my!

DE MARKGRAEF.
Maer wie is er dan uw vader?

JORIS.
Niemand.

(Hy vaegt zich den neus met zyne mouw af.)

DE MARKGRAEF.
En uwe moeder?

JORIS.
Niemand.

(Zelfde spel met de andere mouw.)

DE MARKGRAEF.
Gy zyt dan ouderloos?

JORIS.
'k Weet niet.

DE MARKGRAEF.
Hebt gy nog ergens bloedverwanten, vrienden die u aengaen?

JORIS.
Ik heb niets dat my aengaet dan dit pakje en dit paer nieuwe klompen.

DE MARKGRAEF.
Dus zyt gy alleen in de wereld?

JORIS.
Alleen! wel neen, aengezien gy er zyt en nog honderd duizend anderen met u.

DE MARKGRAEF.

Maer gy begrypt my niet. Ik vraeg u of gy nog ergens familie hebt.

JORIS.

Familie! 'k weet niet.... Maer waerom vraegt gy my dat al?

DE MARKGRAEF.

Omdat ik belang in u stel en dat ik u misschien zou kunnen gelukkig maken.

JORIS.

He! he! gy? welnu als het daerom is, ik zal u antwoorden.

DE MARKGRAEF.

Hoe oud zyt gy?

JORIS.

Hoe oud? o 't is al zeer lang dat ik nog zeer jong was.

DE MARKGRAEF.

Maer hoe lang is het geleden dat gy geboren zyt?

JORIS.

'k Ben niet geboren, 'k ben gevonden.

DE MARKGRAEF en DE BARONNES.

Wat hoor ik?

DE MARKGRAEF.

En waer, waer zyt gy gevonden?

JORIS.

Wel, aen de groote kerkdeur van Wervick.

DE MARKGRAEF *en* DE BARONNES.

O hemel!

DE MARKGRAEF.

Zou het mogelykzyn! Achttien jaren geleden, niet waer? op eenen vroegen morgen?

JORIS.

Ja ja..... het is zoo.

DE MARKGRAEF,

in de hevigste ontroering.

God! en dit medaillon!.... zie, zie.

JORIS.

't Is het myne.... waer hebt gy het gekregen?

DE MARKGRAEF.

Neen, neen, maer gy moet het weergade hebben. O toon het my, toon het my.

JORIS,

naer zyn pak loopende.

Het was daer in myn pak. - Zie, hier is 't.

DE BARONNES.

O myn God! wie had zulks heden nog verwacht.

DE MARKGRAEF,

na de twee medaillons met elkander vergeleken te hebben.

Ja, ja, het is wel zoo; ik heb hem gevonden.... hy is het!.... myn vriend! myn vriend! in myne armen, dat ik my van u verzekere, dat ik u gevoele. Gy geeft my het geluk, de fortuin, het leven.

JORIS.

En ik?

DE MARKGRAEF.

Gy, gy zyt de zoon myns broeders; gy zyt baron en gy bezit miljoenen.

JORIS,

met eene uitgelaten vreugde.

Wat zegt gy! ik ben baron en ik bezit miljoenen! ik weet niet hoe veel het is, maer het moet verschrikkelyk

veel zyn. Ik ben baron! ik ben baron!.... Voor den duivel de klompen! Voor den duivel het pak! Voor den duivel heel de boel! ik ben baron!

(Roepende en daneende.)

Alli! alla! alli! alla! Alhier altemael! alhier geheel het dorp! alhier! alhier.

Zevende Tooneel.

DE VORIGEN, DORPELINGEN, KOEWACHTERS, BOERENKNECHTEN, DE PACHTER uit de hoeve komende.

N° 8. *Slotzang.*

ALLEN.
Wat geweld! (*bis.*)
Wat getier doet zich hier hooren?
Zoo elkeen te komen stooren!
't Dorp is gansch in roer gesteld.
Wat geweld! (*bis.*)

JORIS.
Wenscht my geluk, myn dierbre vrienden,
My gaf het lot zoo veel het kon,
En 'k neem u al tot myn bedienden,
Want 'k heb miljoenen, 'k ben baron.

ALLEN, *lachende.*
Ha! ha! ha! ha! wat malle stroken!
Hy heeft gewis zyn zinnen niet.
Hoe gy baron?

DE MARKGRAEF.
't Is reeds gebleken,
Want 't is myn neef dien gy hier ziet.

ALLEN.
Hoe kan het zyn! zulk wedervaren
Gebeurt er zeker nimmer meer.
Ik kan 't myzelven met verklaren.
Van koeijenwachter wordt hy heer.

DE MARKGRAEF *en* DE BARONNES.
Zy staen verstomd. Dit wedervaren
Slaet op dees stond elkeen ter neêr.
Men kan 't zichzelven niet verklaren;
Van koeijenwachter wordt hy heer.

JORIS.
Hoe kan het zyn! Zulk wedervaren
Gebeurt er zeker nimmer meer.
Ik kan 't myzelven niet verklaren,
Van koeijenwachter word ik heer.

Achtste Tooneel.

DE VORIGEN, BRIGITTA.

BRIGITTA,

driftiglyk opkomende.

Hier ben ik! 'k heb een plaets gevonden.
Myn God! wat volk! wat schort er nu?

JORIS.
'k Ben ryk, Brigitta! zaelge stonden!
Ik ben baron en 'k trouw met u.

DE MARKGRAEF.
Wat zegt gy? u zoo zeer verlagen;
Gy, een baron.... een man zoo ryk.
Denk aen uw stand, denk aen uw magen.

JORIS,

zich bedenkende.

't Is waer, 't is waer; gy hebt gelyk.
Welaen, Brigiet, wy moeten scheiden.

BRIGITTA.
O God! zulk woord ontvloog uw mond.
Ondankbre vriend! u kon verleiden
De pracht, de rykdom op dees stond.

JORIS,

twyfelachtig.

Brigitta!

DE MARKGRAEF.

Kom, waertoe kan 't strekken;
Men wacht ons reeds op het kasteel.

JORIS.

Gy hoort 't; vaerwel, ik moet vertrekken.

BRIGITTA.

Myn God! myn God! dat is te veel.

(Zy gaet al weenende naer de zodenbank.)

Te zamen.

BRIGITTA.

Zyn liefde heb ik verloren
En 'k zie hem henen gaen.
Hy die my had gezworen
Zyn echttrouw toetestaen.
Voor pracht heeft hy geweken;
Rampzalig lotgeval!
Dat komt my 't harte breken
En my verderven zal.

JORIS.

Wat lot is my beschoren!
Het biedt my schatten aen.
Ik was er voor geboren;
Myn wenschen zyn voldaen.
Ellende is my ontweken;
Gelukkig lotgeval!
Ik wed dat 'k van dees streken
De rykste wezen zal.

DE MARKGRAEF *en* DE BARONNES.

Wat lot is ons beschoren!
De rykdom lacht ons aen.
Wy waren schier verloren,
Maer nu is 't al gedaen:

Ons heil komt aentebreken.
Gelukkig is 't geval
Dat, zonder tegenspreken,
Ons bel behoeden zal.

KOOR.
Wat lot is hem beschoren!
Het rykdom overlaên.
Hy was voor 't heil geboren
En 't kon hem niet ontgaen.
Men zal hier lange spreken
Van 't zonderling geval,
Dat zelden in dees streken
Zich nog hernieuwen zal.

(De Markgraef geleidt Joris aen den arm mede. De Baronnes en de boeren volgen. Brigitta blyft weenend op de zodenbank zitten.)

EINDE VAN HET EERSTE BEDRYF.

Tweede bedryf.

Het tooneel verbeeldt eene ryke zael op het kasteel van den Markgraef.

Eerste Tooneel.

DE MARKGRAEF, DE KNECHT *bezig met alles in orde te brengen.*

DE MARKGRAEF,

opkomende.

Welnu, Pieter! zyn myne uitnoodigingen besteld?

DE KNECHT.

Ja mynheer de markgraef. Gelyk gy het my bevolen hadt, heb ik dadelyk den kleinen harddraver gezadeld en ben met denzelven in vollen ren naer de stad gereden.

DE MARKGRAEF.

En de notaris?

DE KNECHT.

Hy is reeds aengekomen. Het was onnoodig, zeide hy, hem nog eens te komen verwittigen, aengezien hy zeer wel wist dat het voor van daeg was.

DE MARKGRAEF.

't Is wel. Hebt gy modegebragt wat ik u bevolen heb?

DE KNECHT.

Ja, mynheer. Een fyn geborduerd kleed met pailletten; vest en broek van de zelfde stof.... alles naer den laetsten smaek.

DE MARKGRAEF.

Het welk gy afgeleverd hebt?

DE KNECHT.

Aen den kamerknecht van mynheer, die er op wachtte.

DE MARKGRAEF.

Goed. Laet my alleen; wanneer er volk komt zult gy hen in de groote zael geleiden, waer men zal wachten.

DE KNECHT.

Mynheer de markgraef heeft my geene andere bevelen te geven?

DE MARKGRAEF.

Zeg aen myne dochter dat ik haer verlang te spreken en dat zy my derhalve in myn kabinet zou afwachten. Ga.

(De knecht groet en vertrekt.)

Tweede Tooneel.

DE MARKGRAEF,

alleen.

Alles gaet naer wensch en niemand zal onder de schitterende kleederen welke ik hem bezorgd heb, den eenvoudigen boer van dezen morgen herkennen, welken overigens ook niemand van myn kasteel, behalve myne zuster en myn kamerknecht, gezien heeft. Voor myne dochter vooral was het noodzakelyk dat ik hem in eene voordeelige kleeding deed verschynen. Nooit zou ik haer kunnen doen besluiten hare hand aen een man te schenken, die, niettegenstaende zyne twee miljoenen en zynen eertitel, altyd maer een grove kinkel voor haer zou zyn, terwyl dat thans het schitterend gewaed van den baron de gebreken en de onwetendheid van den boer zal bedekken.

N° 9. *Zangwyze.*

O ja, zyn kleed, ik ben er zeker van,
Verblindt het oog, zooveel het wezen kan
En wis myn neef zal zyne nicht behagen.
Behoeft men wel verstand om ergens in te slagen?
O neen! 't verstand is niets, men ziet het alle dagen;
De kleeding maekt den man

(bis)

.

Daer komt hy. Ik moet hem volstrekt eenige onderrigtingen geven om te beginnen.

Derde Tooneel.

DE MARKGRAEF, JORIS, in ryke kleeding, degen aen de zyde.

JORIS,

steeds met het hoofd omgedraeid om zynen degen te kunnen zien.

Jongens! wat moet ik een knappe kerel zyn met zulk een ding aen de zyde.

DE MARKGRAEF,

ter zyde.

Hy is, op myn eer, beter dan ik verwacht had.

JORIS.

En met zulk een kleed op 't lyf dat blinkt als een pauw.... Hoe fraei! Ik zou my nu eens willen langs achter zien.

(Hy draeit zich om.)

DE MARKGRAEF,

naderende.

Ik verzeker u dat gy even zoo wel zyt als van voren, heer baron.

JORIS.

Kyk, waert gy daer.... ik had u niet gezien.

DE MARKGRAEF.

Uwe kleeding hieldt u te veel bezig.

JORIS.

Kan dat missen, als men nog dezen morgen klompen droeg en dat men nu op eens in een groot heer veranderd is!

DE MARKGRAEF.

Ja, zulk onverwachte herschepping moet wonderlyk voorkomen.

JORIS.

Het is genoeg om er gek van te worden. Zeg eens, ik heb sedert dezen morgen nog niets geëten dan een stuk roggenbrood, en volgens het zeggen van den heer die my gekleed heeft, zou men maer om vyf ure aen tafel gaen... Dat heeft my zoo lang geschenen en.....

DE MARKGRAEF.

Ha! gy zoudt wenschen iets te gebruiken. Ik zal terstond bevelen geven.

JORIS.

Het is onnoodig, ik heb myne zaek gevonden.

DE MARKGRAEF.

Ha!

JORIS.

Ja; toen ik door die groote schoone zael trok, die hier tegen paelt, heb ik gezien dat de tafel vol eten stondt...

DE MARKGRAEF.

En gy hebt een overschot van het groot *déjeuner* genomen.

JORIS.

Van het groot *déjeuner!* neen, ik heb eene koude kiekenbil met een stuk brood genomen, en ziedaer. Ik heb ze in mynen zak gestoken om die hier op myn gemak te komen knagen.

(Hy knaegt aen de kiekenbil en byt van zyn brood.)

DE MARKGRAEF.

Maer gy moest u in de eetzael aen tafel geplaetst en daer geëten hebben.

JORIS,

met den mond vol.

O dat is my onverschillig waer ik eet. Als ik myne koeijen wachtte, dan at ik altyd zoo.

DE MARKGRAEF.

Maer dat is tegen alle regels der welvoegelykheid.

JORIS.

Wat, welvoegelykheid! 'k heb dat woord nooit in myn leven gehoord.

DE MARKGRAEF.

Ik wil zeggen dat dit niet betamelyk is en dat die grove manieren niet voegen aen een man van uwen stand, aen een baron.

JORIS.

Gelooft gy dat? welnu, daer.... ik zal niet meer eten.... de rest is goed voor de honden.

(Hy werpt het vleesch en het brood op den grond en voegt vervolgens de handen aen zyne broek af.)

DE MARKGRAEF.

Luister: binnen eenige oogenblikken zullen wy volk krygen.... al lieden van hoogen rang, onze bloedverwanten, die komen kennis nemen van de schikkingen van den overleden baron, uw vader.

JORIS,

terwyl hy zich bezig houdt met zynen degen te trekken.

Ja, ja!

DE MARKGRAEF.

Ik wil niet dat men kunne vermoeden dat gy geene betere opvoeding genoten hebt. Vooreerst zult gy nooit, tegen wie het zy, van uwen ouden staet spreken.

JORIS,

even.

Zeer gaerne.

DE MARKGRAEF.

Vervolgens zult gy van naem veranderen. Voortaen zal men u niet meer Joris maer mynheer Arthur heeten.

JORIS.
Dat is my onverschillig.

DE MARKGRAEF.
Niemand van uwe oude gezellen zult gy nog mogen wederzien, en als zy u ergens zouden ontmoeten....

JORIS.
Dan zal ik myne oogen toedoen opdat zy my niet zouden zien.

DE MARKGRAEF.
Neen, maer gy zult veinzen hen niet te herkennen.

JORIS.
Ook al wel.... maer zoo nu eens Brigitta?....

DE MARKGRAEF.
Haer vooral moogt gy niet meer herkennen, en zoo zy u 't voorledene wilde herinneren, dan hebt gy haer maer te zeggen dat zy zich bedriegt, dat gy niet zyt wien zy meent.

JORIS.
't Is jammer, ik zou nogthans wel gewenscht hebben dat zy my alzoo eens zag.

DE MARKGRAEF.
Dat kan niet zyn.... een baron mag met een meisje van zulken lagen stand niets gemeens hebben. Bovendien ik heb voor u een schitterend huwelyk in het oog; myne dochter.... een jong meisje vol verstand en bevalligheid, en gy kunt wel denken, zoo zy uwe vorige betrekkingen moest komen te vernemen....

JORIS.
En dat jonge meisje, waer is die?

DE MARKGRAEF.
Zy wacht op my in myn kabinet.

JORIS.

Is uw jong schooner dan Brigitta?

DE MARKGRAEF.

Gy zult haer zoo aenstonds zien en zoo zy u bevalt en dat gy u van haer kunt doen beminnen, schenk ik ze u tot vrouw.

JORIS.

Uw jong! en dat heel om te meenen?.... welaen ik ben te vreden.... maer wat zal ik dan moeten doen om my van haer te doen beminnen?

DE MARKGRAEF.

't Geen gy gedaen hebt om u van Brigitta te doen beminnen.

JORIS.

Anders niet? ik zal dus beginnen met haer in de lenden te kittelen tot dat ze kryt van lagchen.

DE MARKGRAEF.

Neen, neen; dat kan goed zyn voor eene boerin, maer dat betaemt niet voor eene juffer van grooten huize.

JORIS.

O dat mist nooit van eenen goeden uitslag te hebben, 't is gelyk op wie. De meisjes kunnen dat niet wederstaen. De eerste dagen zullen zy wel wat schreeuwen..... daer zyn er zelfs die u eene oorveeg zullen geven, maer dat doet er niets aen.... ge gaet maer voort en zy eindigen met u te beminnen, u te beminnen dat zy u geen oogenblik meer kunnen missen.

N° 10. *Zangwyze.*

Hoor, by de meisjes in dees streken
Hoeft men steeds levendig te zyn;
Men zal u nauwelyks willen spreken
Hebt gy geen uiterlyken schyn.

Zyt gy te zacht,
Gy wordt veracht,
Gy zyt een man die noch vuer heeft noch kracht.
Wees nooit een bloed
Koel van gemoed
Of gy ontsteekt in haer geen liefdegloed.
By zachtheid kan de min niet leven
En is gelyk een jeugdig peerd.
Om 't te doen gaen lyk men begeert
Moet men het van de spoore geven.

DE MARKGRAEF.

Luister: ik zal myne dochter herwaerts zenden. Gy zult haer met veel eerbied naderen, haer van uwen rang, van de liefde spreken welke gy voor haer gevoelt. Zy zal u wederstaen, dat is natuerlyk, maer weldra door de teederste liefdebetuigingen medegesleept zal zy zich overgeven en uw zegenprael zal volkomen zyn.

JORIS,

ter zyde.

'k Mag sterven als ik er iets van versta.

(Luid)

Gy wilt dan niet dat ik haer kittel.

DE MARKGRAEF.

Wacht u wel, gy zoudt alles bederven. Welaen myn vriend, wees welsprekend, wees vooral beleefd en gy zult welhaest de gelukkigste der echtgenooten zyn.

JORIS.

Welaen, dat gaet er op los. Laet ze maer komen en gy zult te vreden zyn.

DE MARKGRAEF.

Tot wederziens, baron.

(Ter zyde.)

Myne dochter zal de miljoenen trouwen.

N° 11. *Tweezang.*

Zoet oogenblik dat 'k zeggen mag:
Ik zie myn moeite loonen.
Ach! mogt zyn min op dezen dag
Myn wenschen ook bekroonen.

JORIS,

ter zyde.

Zoet oogenblik dat 'k zeggen mag:
Ik zie myn wensch bekroonen.
Maer 't hart moet op dees schoonen dag
Zyn goedheid ook beloonen.

(De Markgraef vertrekt.)

Vierde Tooneel.

JORIS, alleen.

Jongens! jongens! het is toch vry wonderlyk al wat er my sedert eenige uren overgekomen is. Wie had zulks ooit gedacht toen ik dezen morgen zoo feestelyk door mynen baes, door mynen beer, op straet werd gezet. Welaen, de dochter van dien braven mynheer daer zal zoo even komen en ik moet my van haer doen beminnen. Sakerloot! daer ligt de knoop..... en hoe zal ik dit aen boord leggen? zoo het eene koewachtster ware, dat zou niet moeijelyk zyn, maer een ryke juffer..... ha bah!

N° 12. *Zangwyze.*

Ik zeg voor eerst: hoe vindt gy 't weder?
Zy zegt: o taemlyk lief, mynheer.
Ik zeg: o 't is zeer lieflyk weder,
Zy zegt: o ja zeer lieflyk weer.
Ik zeg: ik vind 't uitmuntend weder,
Zy zegt: ik vind het ook mynheer.
Ik zeg: o 't is uitmuntend weder,
Zy zegt..... de duivel hale 't weer.

Ik hoor haer komen. O hemel! daer kryg ik nu den schrik op 't lyf. Ik wed dat ik een kleur heb gelyk een half gebakken pannekoek. Ik zal haer van myn leven niet durven

aenspreken. Indien ik weg kon zonder gezien te worden. Onmogelyk..... daer is zy.

(Hy houdt zich een weinig op den achtergrond.)

Vyfde Tooneel.

De vorige, AMANDA.

AMANDA.
Wy zullen eens zien of die jonge neef....

(Hem gewaer wordende.)

Vergeef my, mynheer de baron, ik had u niet bemerkt.

JORIS,

ter zyde.

O myn hemeltje! daer begint my het hart te kloppen gelyk eene zakhorlogie. Wat moet ik haer zeggen?

AMANDA,

ter zyde, hem onderop beziende.

Hy is niet slecht, neen waerlyk.

JORIS.
Ik durf geen voet verzetten.

AMANDA,

ter zyde.

Een weinig beschroomd, maer dat zal wel komen..... men zal hem vormen.

JORIS,

even.

Zy schynt my te beschouwen gelyk een raer dier.

AMANDA.
Welnu, zal hy daer blyven staen gelyk een standbeeld.

JORIS.
Als ik my verroer, dan plooijen my de beenen onder 't lyf, dat is zeker.

AMANDA.

Zie daer een beleefd heer. Hy zegt my alleenelyk geen enkel woord.

JORIS.

Het is niettemin een knap jong die mejuffer daer en indien ik dorst.....

AMANDA.

Komaen, gy zult zien dat ik het ben die hem eerst zal moeten aenspreken. - Hum! hum!

JORIS.

Zy heeft eene verkoudheid, geloof ik.

AMANDA.

Hoe, nog al niet? Er is geen ander middel.

(Luid met eene diepe neiging.)

Mynheer de baron.

JORIS,

trachtende op eene betamelyke wyze te groeten.

Hebt gy het op my? zeer gevleid over de eer..... Het gaet goed! he? ik dank u.... en met my ook.... he! he! heel goed.

(Ter zyde.)

Ik lieg als een kwakzalver.

AMANDA.

Kom dan nader.

JORIS,

plomp bykomende.

Ik vraeg niets beters.

(Zy bezien malkander een oogenblik zonder spreken.)

AMANDA,

kuchende.

Hum! hum!

JORIS.

Wat *bledau?*(1)

AMANDA.

Hoe?

(1) Boersche uitdrukking voor: *wat belieft u?*

JORIS.
Ik zeg wat *bledau?*

AMANDA.

Ha!

(ter zyde.)

Wat tael spreekt hy; ik begryp hem niet.

JORIS,

ter zyde.

Die juffer schynt geene groote snapster te zyn.

AMANDA.

Mynheer de baron komt zeker uit een vreemd land?

JORIS.

't Is te zeggen....

(ter zyde.)

Sakerloot! uit wat land kom ik nu?

(luid.)

Ja, ik kom, ik kom uit een vreemd land.

AMANDA.

Uit Amerika misschien?

JORIS.

Juist, uit Amerika.

(Ter zyde.)

Dat is my onverschillig uit wat land ik kom.

AMANDA.

En gy denkt u alhier neder te zetten?

JORIS.

Indien ik een stoel had, waerom niet, zoo veel te meer dat ik uit Amerika kom.

AMANDA.

Mynheer de baron begrypt my niet. Ik wil zeggen of hy van voornemen is zich in deze landstreek te vestigen.

JORIS.

Ha, ja, ja.... vestigen.

(Ter zyde.)

Ik begryp haer niet, maer dat is gelyk.

AMANDA.

Dan zult gy er ook wel eene vrouw nemen?

JORIS.

Eene vrouw, 't is juist daerom dat ik hier by u ben.

AMANDA.

Hoe?

JORIS.

Wel zeker, zoo gy my bevalt en dat ik my van u kan doen beminnen, moet gy myne vrouw worden.

AMANDA.

Ik! gy schertst.

JORIS.

In geenen deele; en het is reeds half gedaen want ik moet het u ronduit zeggen, gy hebt my daer een zeker iets..... eene..... en vervolgens..... in 't kort, gy zyt een schoon vrouwmensch en gy bevalt my donders veel.

AMANDA.

Maer myn lieve neef, dat is eene geheele liefdeverklaring.

JORIS.

O! het mag zyn wat het wil, ik ben regt voor de vuist. Eerst was ik schouw van u, om dat ik meende dat gy veel fierder waert dan gy inderdaed zyt. Maer nu ben ik geheel op myn gemak gesteld.... ik ben geheel op myn gemak....

(Haer in de lenden stootende.)

He! he! poezelig ding!

AMANDA.

Zoo, zoo!

JORIS.

O! indien ik my maer een ziertje kon doen beminnen, het zou eene afgedane zaek zyn.

AMANDA,

ter zyde.

Zyne vryhartigheid doet my vermaek.

JORIS.

Ik weet wel, ik ben niet zeer schoon.... gy zult my

misschien wat dom vinden, dat is in de mogelykheid, maer dat is myne schuld niet; ik heb myzelven niet gemaekt, anders, gy kunt wel denken.... maer dit is om het even, ik ben baron en ik bezit miljoenen, en indien gy hand over harte wildet leggen, wy zouden de miljoenen deelen en den baron ook. He, wat zegt ge daervan?

N° 13. *Dryzang.*

Ik zou u minnen heel myn leven,
Dit zweer ik u op dezen stond.
Welaen, wil my uw weêrmin geven,
Ik wacht het jawoord uit uw mond.

AMANDA.
Myn schoone neef, laet my bedenken;
De liefde komt zoo spoedig niet.
Het hoeft, alvorens 't hart te schenken,
Dat men elkander langer ziet.

JORIS.
Waerom het heil nog afgewezen
Als 't ons alreede tegenlacht?
Een kus?

AMANDA.
O neen!

JORIS.
Wat moet ge vreezen?
Komaen, komaen, niet meer gewacht.

AMANDA,

zich verwerende.

Ik mag niet, neen; 'k moet wederstreven,
En 'k geve niets op dezen dag.

JORIS.
Wat scheelt het dat ge niets wilt geven,
Wanneer ik het maer nemen mag.

(Hy omhelst haer.)

Zesde Tooneel.

DE VORIGEN, BRIGITTA, by den ingang.

BRIGITTA,

sprekend.

Kyk, kyk dan!

JORIS

(ter zyde).

O hemel! Brigitta!

TE ZAMEN.
Ach! hoe is zy hier gekomen,
En wat heeft ze voorgenomen?
'k Ben door schrik reeds aengedaen.
O myn God! wat vat ik aen.

AMANDA,

ter zyde.

Hoe is hier dees vrouw gekomen?
Hy schynt hare komst te schromen.
'k Zie door angst hem aengedaen.
God! wat heeft hy dan begaen?

BRIGITTA,

ter zyde.

Hoe! 'k ben nauwlyks ingekomen,
En beî schynen my te schromen.
'k Zie hen gansch verlegen staen.
God! wat heb ik hun gedaen.

BRIGITTA,

voorkomende.

Vergiffenis mynheer en mevrouw dat ik u hinder..... 't is myne schuld niet.... 't is de deur die open stondt. Hebt gy by toeval Joris niet gezien?

JORIS

(ter zyde).

Hemeltje! daer hebben wy het.

AMANDA.

Joris! wat is dat, Joris?

BRIGITTA.

Dat is myn minnaer, mevrouw. Een wangedrogt met

ros haer, die beloofd heeft van met my te trouwen en die my nu verlaet onder voorwendsel dat hy ryk is en dat ik maer eene koewachtster ben.... Maer dat ik hem wedervinde....

JORIS,

ter zyde.

Als zy my herkent ben ik verloren.

BRIGITTA.

Verbeeld u, myne schoone mevrouw, dat ik hem nog dezen morgen de helft van myn morgeneten gegeven heb omdat zyn baes onmenschelyk genoeg geweest was van hem zonder eten op straet te jagen.... en wanneer hy geëten heeft als een delver en dat ik hem eene plaets gevonden heb om te slapen, gaet hy heen en plant hy my daer.

AMANDA.

En wat wilt gy dat ik daeraen doe, ik?

BRIGITTA.

Gy kunt my met hem doen spreken, en dat hy dan op zyne hoede zy: hy zal met my trouwen of ik zal hem de oogen uithalen.

JORIS,

ter zyde.

God! myn arme oogjes.

AMANDA.

Maer hoe zou ik u met hem kunnen doen spreken?

BRIGITTA.

Vermits hy hier op 't kasteel is.

AMANDA.

Op 't kasteel!

BRIGITTA.

Zekerlyk.

JORIS.

Indien ik nu de oogen toedeed, zy zou my misschien niet zien en te meer zy zou ze niet kunnen uithalen.

BRIGITTA.

Hy is er sedert dezen morgen aengekomen. 't Is mynheer de markgraef daer die hem zelf heeft medegeleid. Niet waer mynheer de markgraef, gy zyt het die..... O myn hemel! wat heb ik gezien!

(Zy wryft zich de oogen.)

JORIS,

ter zyde.

'k Ben geknipt.

BRIGITTA.

Neen, neen, ik zie toch wel.... het is.... het is Joris!

AMANDA.

Joris!

JORIS.

Neen, neen, geloof het niet.

(Ter zyde.)

Zy gael my in 't gezigt vliegen.

AMANDA.

Maer gy zyt mis, het is mynheer Arthur, myn neef.

BRIGITTA.

Uw neef, 't is mogelyk.... maer het is myn minnaer Joris.... God! en hoe mooi.... hoe schoon.... en eene witte pruik.... en geen ros haer meer... en een blinkend kleed... en zoo een ding aen de zyde. O kyk! ik moest u de oogen uithalen, maer ik heb er den moed niet toe en ik wil u omhelzen.

(Zy springt hem aen den hals.)

JORIS.

Wat! wat! eene lompe boerin my omhelzen!.... foei!

AMANDA.

Maer die meid verliest hare zinnen.

JORIS,

zich verwerende.

Scheid uit, scheid uit.... gy verwurgt my. Wie zyt gy dan? ik ken u niet, ik.

BRIGITTA.

Ha! gy kent my niet, wangedrogt. Welnu ik ken u zoo veel te beter, ik.... en ik zal eens gaen zeggen wie gy zyt. Ha! hy heeft u zynen staet en zynen naem verborgen. Hy heeft u dan niet gezegd dat hy dezen morgen nog klompen droeg en myne koe gewacht heeft!.... dat hy van zynen baes op straet gejaegd was omdat hy een luijaerd is die elken morgen uit zyn bed moet gehaeld worden? Ha! hy heeft u dat al niet gezegd, het wangedrogt!

JORIS.

Zy liegt, zy liegt.

AMANDA.

Maer gy zyt kwalyk op, vriendin; die heer is niet dien gy meent.

JORIS.

Ja, ja, zy heeft gelyk... die heer is niet dien gy meent. Ik ben mynheer de baron en ik bezit miljoenen.

BRIGITTA.

Gy zyt Joris, de koewachter, de vondeling, de luijaerd!

JORIS.

Ik ben Joris niet; ik ben mynheer.... mynheer.... ding.... en ik weet niet wat gy zeggen wilt.

BRIGITTA.

En zoo ik u zeî: gy zyt het, want Joris de koewachter heeft ros haer, schoon ros haer.... en zoo ik u de pruik van den kop ruk dan zal men wel zien dat ik gelyk heb.

AMANDA.

Vertrek, vertrek, of ik doe u door de knechten wegjagen.

JORIS.

Ja, ja, vertrek, of ik doe u door de knechten wegjagen.

BRIGITTA.
Ellendige!

N° 14. *Zangwyze.*

TE ZAMEN.
Myn gramschap is ontsteken,
'k Ben schier myn zinnen kwyt.
Maer 'k zal my schittrend wreken
En toonen wie gy zyt.

AMANDA *en* JORIS.
Myn gramschap is ontsteken,
Vertrek, 't is meer dan tyd.
Zoo iemand aen te spreken!
Gy zyt uw zinnen kwyt.

BRIGITTA,

alleen.

Heet het niet langer liegen,
Baron met gulden haer.
Gy kunt ons niet bedriegen,
Want het bewys, zie daer.

(Zy trekt hem de pruik af; Joris heeft ros haer.)

AMANDA,

sprekend.

God! wat heb ik gezien!

TE ZAMEN.
Die vrouw heeft het bewezen
En 't is maer al te klaer;
Hy doet my waerlyk vreezen.
Myn God! wat schriklyk haer.

(Zy vlugt.)

JORIS.
O God! wat zal het wezen!
't Bewys is al te klaer.
Ik sterf van angst en vreeze,

(Zich by 't haer trekkende.)

Verwenscht roskleurig haer!

BRIGITTA.
Het is nu klaer bewezen;
Hy wordt het reeds gewaer.
Dat zal zyn trots genezen
En 'k wreck my met zyn haer.

Zevende Tooneel.

JORIS, BRIGITTA,

BRIGITTA.
Zult gy my nu nog zeggen dat gy Joris niet zyt. Ha! slechthoofd! gy wildet my niet herkennen omdat gy schoone kleederen draegt. Ha! maer gy zyt nu zoo schoon niet meer. Gy zult geene ryke juffers meer aenlokken..... gy zyt nu leelyk gelyk voortyds en gy zult geene Brigitta meer vinden om u alzoo te beminnen..... neen, want men zal zeggen: 't is een roode, een leelyke roode; en men zal u vlugten gelyk men het daer reeds gedaen heeft.

JORIS,

op 't punt van te weenen.

Scheid uit, Brigitta! scheid uit.

BRIGITTA.
Ha! daer herkent gy my reeds..... 't is wonderlyk hoe dat haer u toch kan doen veranderen. Nu zult gy misschien ook gaen willen dat ik u weder bemin..... maer hoop dit niet; het is gedaen, voor eeuwig gedaen. Ga by uwe ryke juffer welke gy daer zoo even omhelsd hebt, maer draeg wel zorg dat zy niets van uw haer kan ontdekken.

JORIS,

weenende.

Brigitta, gy moet er uitscheiden, zeg ik u..... 't is slecht, zeer slecht wat gy daer gedaen hebt. Gy zyt schuld van myn ongeluk.

(Hy valt aen 't huilen en vaegt zyne tranen met zyne witte pruik af.)

Gy hebt geen goed.... hart.

BRIGITTA.

Wat zegt gy, heb ik geen goed hart? En gy zyt het die my zulks verwyten durft, gy, na 't geen gy gedaen hebt. Maer gy hebt dan alles vergeten? Gy herinnert u dan niets meer? Van al de meisjes van 't dorp was ik de eenige die u niet verstootte, die by u bleef..... die uwe verdediging op my nam wanneer zy u allen uit hare spelen verdreven. Gy waert geen kwade jongen, maer men wilde van u niet hooren omdat gy ros waert en dat zy schouw van u waren. Ik had u ook niet moeten willen en eenen anderen kiezen, waervan ik menigmael myne keur had, want ik was ook jong gelyk de anderen. Maer neen, ik had medelyden met u en ik beminde u zoo veel ik kon. Wy waren steeds te zamen en wanneer gy zonder dienst en dikwyls zonder brood waert, deelde ik met u 't geen slechts voor my alleen genoeg was..... maer ik had min honger als ik zag dat gy ook den uwen moest verzadigen en met eene innige vreugde gaf ik u meer dan ik voor my hield. Ik won weinig gelds, maer 't geen ik verzamelen kon was nog voor u, want de herbergzaemheid, welke gy meendet somtyds uit liefdadigheid te bekomen, moest ik, buiten uwen wete, van myne spaeroordjes betalen. Ja, om u aengenaem te zyn had ik alles gedaen, alles opgeofferd..... Ik had my van het noodige beroofd, en gy verwyt my dat ik geen goed hart heb.

(Zy weent.)

JORIS,

steeds weenende.

Neen, neen, - ik verwyt het u niet meer; ik ben het integendeel die het myzelven verwyten zal. Gy zyt veel te goed met my geweest. Ik ben een groote ondankbare en ik zou verdienen dat ik myzelven slaeg, dat ik my de haren uit den kop trek dat er niet ééntje van overblyft..... en toch, het zou niet baten; het is myn haer niet.... het is myn hart dat slecht is.

N° 15. *Zangwyze.*

Maer 't is gelyk, ik scheld myzelven uit.
't Is ongehoord zoo slecht zich te betoonen,
Ik ben een schelm, een deugeniet, een guit!
Ik loon met kwaed die my met goed beloonen,
'k Ben lui, 'k ben dom, 'k ben uw verdriet.
De slechtheid is tot in myn ziel gedrongen.
't Is ongelukkig, lyk gy ziet,
Want had ik die gebreken niet,
Ik was misschien een goede jongen.

Gy hebt het gehoord, ik heb my niet gespaerd, ik heb my myne meening regtuit gezegd; welnu, gy denkt misschien dat ik my daerom beteren zal, dat ik zal zeggen: kom Brigitta, ik trouw met u. Integendeel, dat doet niets op my; het is als of ik tegen den muer sprak. Ik bezit nu miljoenen en ik ben er geen zierken te beter om; ik geloof zelfs dat ik sedert nog slechter geworden ben..... want als ik niets had dan zou ik u geen haerken verdriet veroorzaekt hebben en thans laet ik u weenen gelyk een ongelukkig schaep..... ik doe zelfs nog veel meer, ik ga mynen gang.

(Hy wil vertrekken.)

BRIGITTA.

Welhoe! gy verlaet my?

JORIS.

Zekerlyk, aengezien ik mynen gang ga.

BRIGITTA.

En waer gaet gy?

JORIS.

Ik ga vooreerst myn kapsel, dat gy zoo deerlyk mishandeld hebt, doen herstellen en vervolgens de vrouw op zoeken welke gy door de ontdekking van myn kleur hebt doen vlugten.

BRIGITTA.

En gy zult met haer trouwen?

JORIS.

Aengezien ik baron ben en miljoenen bezit.

(Hy vertrekt links.)

Achtste Tooneel.

BRIGITTA,

alleen.

Och God! och God! is het veroorloofd zich aldus te gedragen. Ik die hem nog zoo sterk bemin en wie het reeds honderdmael leed is het verdriet dat ik hem in myne gramschap veroorzaekt heb. En hy vergeet, hy verlaet my voor eene andere, omdat zy schoonere kleederen heeft dan ik..... en ik zal hem niet meer wederzien, hem niet meer mogen aenspreken, hem, myn eenigen vriend op aerde O! dat is wreed!

(Zy weent.)

Daer ben ik thans geheel alleen op de wereld..... ik ben arm..... ik ben ouderloos..... ongelukkige Brigitta!

N° 16. *Zangwyze.*

Het is gedaen, ik moet myn liefde smooren
En ver van hem gaen leven heel in druk.
Mogt nooit myn beeld zyn zieleruste stooren,
Het is de wensch dien 'k doe voor zyn geluk.
Hoe wreed is 't lot my thans beschoren!
O God! hoe zwaer, hoe treffend is uw slag.
Daer 'k toch zyn liefde heb verloren,
Maek dat de dood myn lyden stillen mag.

DE BARONNES,

tusschen de schermen.

Dat men myne goederen inpakke; dezen avond vertrek ik.

BRIGITTA,

verlegen.

Men komt.

Negende Tooneel.

BRIGITTA, DE BARONNES.

DE BARONNES,

binnen komende.

Wat doet gy hier, myn kind?

BRIGITTA.

Stoor u niet, mevrouw, ik meende te vertrekken.

DE BARONNES.

Ei maer, ik bedrieg my niet; het is Brigitta van dezen morgen.

BRIGITTA.

Ja mevrouw, en ik was gekomen....

DE BARONNES.

Om hem nog eens te zien, niet waer? Arm meisje! daeraen hadt gy u niet verwacht.

BRIGITTA.

Neen mevrouw, by lange niet.

DE BARONNES.

Gy bemindet hem dan wel sterk?

BRIGITTA.

O mevrouw! oordeel er over.

N° 17. *Zangwyze.*

De zelfde borst, de zelfde moeder
Heeft ons met hare melk gevoed.
'k Was hem een zuster, hy m'een broeder,
En thans, o wee! hy spot met mynen gloed.
Hy breekt zyn trouw en dit kost my het leven,
Maer slechts nog hoop dat 'k weer zyn liefde win,
En 'k zal 't hem al met vreugd vergeven;
Gy ziet hoe sterk ik hem bemin.

DE BARONNES.

Gy zyt te zamen opgevoed, zegt gy?

BRIGITTA.
Ja mevrouw, door denzelfden persoon die ons beiden gevonden heeft.

DE BARONNES.
Dus zyt gy ook een vondeling?

BRIGITTA.
Ja mevrouw.

DE BARONNES.
En waer, waer zyt gy gevonden?

BRIGITTA.
Aen de groote kerkdeur van Wervick.

DE BARONNES.
Dus op dezelfde plaets van Joris?

BRIGITTA.
Te zamen, mevrouw.

DE BARONNES.
Wat hoor ik! te zamen! dus ook achttien jaren geleden?

BRIGITTA.
Zekerlyk.

DE BARONNES,

ter zyde.

O myn hemel! zoo het toeval eens wilde.... zoo eens myn broeder.... De fortuin, welke hy meent te bezitten, zou de myne worden. Ik zou ze met hem kunnen deelen, terwyl dat hy vrek genoeg is om die thans geheel voor zich alleen te behouden.

BRIGITTA.
Wat hebt gy dan, mevrouw?

DE BARONNES.
O niets, niets! maer zeg my.... bezat gy dan niets, geen herkenningsteeken.

BRIGITTA.

Ja toch mevrouw..... 't is te zeggen een medaillon dat aen ons beiden toebehoorde en welk Joris in bewaring had.

DE BARONNES,

ter zyde.

Het medaillon van dezen morgen! God! wat hoop.

(Luid.)

Luister, bedroef u niet, uw Joris is misschien nog zoo ryk niet dan gy het denkt.

BRIGITTA.

Zou het mogelyk zyn! ach! wat geluk! wat geluk!

DE BARONNES.

En het zou wel kunnen gebeuren dat ik u weldra zyne plaets doe nemen.

BRIGITTA.

My? o neen, neen, doe dat niet; ik verlang er niet naer; zoo de rykdom my moet veranderen gelyk hem, ik heb liever arm te blyven, mits hy het maer ook zy.

(Ritournelle van den volgenden koor.)

DE BARONNES.

Men komt..... het is geheel de familie. Begeef u in deze kamer, ik zal u komen halen als ik u noodig heb.... Ga, ga.

(Brigitta in de kamer regts van den speler.)

Tiende Tooneel.

DE BARONNES, DE MARKGRAEF, AMANDA, VICTOR, JORIS, een Notaris, Bloedverwanten, dienstknechten.

N° 18. Koor.

Het uer is daer, komt, laet ons hooren.
Voor hem wat aengename stond.
Gelukkig 't kind dat was verloren,
Gelukkig hy die 't wedervond.

DE MARKGRAEF.

Mejufvrouwen en myne heeren, gelieft plaets te nemen;[1] mynheer de notaris zal u de schikkingen van het testament en de verschillige authentieke onderrigtingen, die de echtheid van het kind en eenigen erfgenaem des barons van Sonneville moeten bewyzen, voorlezen.

DE NOTARIS,

by de tafel gezeten.

Myne heeren, ik heb u allen in tyd en plaets kennis van de erfbeschikkingen des overleden barons gegeven. My dunkt dat het overbodig is hierop terug te komen. Het voornaemste punt onzer vereeniging is dus de wettiging van den vermoedelyken erfgenaem, indien hy bestaet, of de overmaking der titels van fortuin, aen wie zy, by afwezigheid van dezen laetsten, toekomen. Ziet hier diesaengaende het artikel van het testament des barons van Sonneville:

(Lezende)

Zoo het kind, dat ik betreur, op den 18^{en} Mei 1760, ten vier ure namiddag, niet gevonden is, beschik ik over myne fortuin, beloopende tot vier miljoen, ten voordeele van een vondelingsgesticht te bouwen op het dorp Wervick. Zoo integendeel het kind gevonden is, laet ik aen hetzelve de helft dier fortuin, legaterende de andere helft aen hem die het gevonden heeft. Indien men vóór het tydstip der wettiging van den vermoedelyken erfgenaem geene verdere inlichtingen bekomen heeft van eenen zoo genaemden Benedictus Raymond, dienstknecht, die het kind heeft ontvreemd en die korts nadien verdwenen is, zonder iets anders te laten weten dan dat hy het kind aen de groote kerkdeur van Wervick had gelegd en dat hy hetzelve een medaillon aen den hals had vastgemaekt, gelyk aen een ander, welk by myne dood aen myn broeder den markgraef zal overhandigd worden, verklaer ik dat de

(1) Orde: regts van den aenschouwer de bloedverwanten, Victor en Amanda, links de notaris en de baronnes. In 't midden de markgraef en Joris, in 't verschiet de knechten.

drager van 't voornoemde medaillon, die op den 48 Mei 1742 aen de kerkdeur van gemelde dorp zou gevonden geweest zyn, als myn wettige erfgenaem moet erkend worden. - Mynheer de markgraef, gy hebt verklaerd den vermoedelyken erfgenaem gevonden te hebben?

DE MARKGRAEF.
Ja mynheer.... zie hem hier.

DE NOTARIS.
En hy bezit het medaillon?

DE MARKGRAEF.
Hier is het mynheer.

DE BARONNES.
Een oogenblik. Het is mogelyk dat hy op denzelfden dag en op de zelfde plaets gevonden is, maer niets bewyst dat het medaillon het zyne is, en dat het geen ander toebehoort.

DE MARKGRAEF.
Wàt zegt gy, mevrouw?

DE BARONNES.
Dat ik ook een erfgenaem gevonden heb die dacrop aenspraek maekt.

ALLEN.
Hoe, nog een!

Elfde Tooneel.

DE VORIGEN, een KNECHT, met een verzegeld pakket.

DE KNECHT.
Voor mynheer de notaris Moryn.

DE NOTARIS.
Geef hier.

DE MARKGRAEF *en* DE BARONNES.
Wat mag dat wezen?

DE NOTARIS,

na het pakket geopend te hebben.

Wat zie ik! van Benedictus Raymond.

ALLEN.

Van hem, lees, lees.

DE NOTARIS,

lezende.

‘Boston, den 14 February 1760.

Ik ben de medepligtige geweest van eene schrikkelyke misdaed en de wroegingen zyn smartelyk als men op 't punt is van voor zynen eeuwigen regter te verschynen. Gisteren slechts heb ik vernomen dat myn meester, de baron van Sonneville, sedert vyf jaren dood is; dat hy oneindige poogingen heeft aengewend om het kind, dat ik te vondeling gelegd heb, weder te vinden en dat gy, mynheer de notaris, althans met de uitvoering van zynen uitersten wil belast zyt. Ik heb my verhaest eene verklaring, in tegenwoordigheid van getuigen en van eenen notaris, te doen opstellen, waerin gy de onderrigtingen zult vinden om het kind een dag te kunnen herkennen. Hier nevens is dezelve. Vergeef my myn aendeel in de misdaed die my bezwaert; als gy deze letteren zult lezen zal ik hier boven er reeds rekening van gegeven hebben.’

(Een tweede papier openende.)

Laet zien.

(Hy leest.)

‘Het kind, welk ik aen de baronnes van Sonneville ontstolen heb, heeft een medaillon aen den hals met de naemletters B.R.’

DE MARKGRAEF.

Het is wel zoo.

DE NOTARIS,

voortlezende.

‘Ik heb het aen de kerkdeur van Wervick te vondeling gelegd.

DE MARKGRAEF.

Ja, ja.

DE NOTARIS,

altyd lezende.

‘Alwaer er alreede een lag van het mannelyk geslacht. Het kind van de baronnes van Sonneville draegt op den linker arm eene moedervlek in de gedaente van een vlammend hart. Het is een meisje.’

ALLEN,

opstaende.

Een meisje!

JORIS.
't Is Brigitta!

(De baronnes ylt naer de kamer van Brigitta.)

N° 19. *Koor.*

Hoe wreed is by bedrogen.
Wie had zulks ooit verwacht!
Die man heeft dan gelogen
En is niet wien men dacht.

DE MARKGRAEF,

buiten zichzelven.

Een meisje! een meisje!.... de erfgenaem is een meisje en gy, gy zyt een jongen.

JORIS.
'k Geloof ja, mynheer de markgraef.

DE MARKGRAEF.
En gy hebt den spot met my gedreven... gy hebt gelogen.

JORIS,

bevreesd.

Ik heb u van myn leven niet gezegd, mynheer, dat ik een meisje was.

DE MARKGRAEF.
En in plaets van een baron, van een ryken erfgenaem, zyt gy een lompe boer, een grove kinkel, een ellendige koewachter.

JORIS.
't Is myne schuld niet, 't is de uwe, gy die my voor een baron genomen hebt.

DE MARKGRAEF.
En ik heb u gekleed als een heer, en ik wilde u myne dochter geven. Uit myn huis, uit myn huis!... Knechten, trekt hem die kleederen uit.

N° 20. *Slotzang.*

KOOR.
Dit zag men nooit gebeuren,
Een boer in zulk gewaed.
Nog lang zal hy betreuren
Den rang dien hy verlaet.

Twaelfste Toeneel.

DE VORIGEN, DE BARONNES, BRIGITTA.

DE BARONNES,

Brigitta binnen geleidende.

Verheugt u allen in dees stonden,
Want de erfgename die gy mist
Is thans door myne zorg gevonden;
Ziet, vrienden, hier.... Brigitta is 't.

ALLEN.
Wat! die boerin!.... Nieuw wedervaren!

DE BARONNES.
Het medaillon, tot hare smart,
Gaf z'aen heur minnaer te bewaren;
En ziet, hier staet het vlammend hart.

KOOR.
Het lot was haer genegen,
Dat vreugde zy gesmaekt.
Reeds lacht 't geluk haer tegen;
Z'is baronnes gemaekt.

EINDE VAN HET TWEEDE BEDRYF.

Derde bedryf.

Zelfde kamer als in het tweede bedryf.

Eerste Tooneel.

DE BARONNES, DE MARKGRAEF.

DE BARONNES.
Welnu, markgraef, neemt gy het deel, dat ik u aenbied, aen?

DE MARKGRAEF.
Komaen, ik moet wel. Inderdaed een miljoen is nog altyd goed om nemen. Maer ik moet het u bekennen, het valt hard als men er op een paer gerekend heeft. Ik ben er u niettemin dankbaer over. 't Is een trek van eene goede zuster, van een edelmoedig hart.

DE BARONNES.
Gy hebt het wel verdiend voor de moeite welke gy u gegeven hebt, en ronduit gesproken, zonder u had ik zekerlyk de erfgename niet gevonden. Dus komt u het deel, dat ik u afsta, teregt toe, alhoewel ik zeker ben dat gy in myne plaets.....

DE MARKGRAEF.
O! ik schaem my niet u te zeggen dat ik zoo edelmoedig niet zou gehandeld hebben.

DE BARONNES.
Ik wist het en daerom heeft het lot my misschien begunstigd. Maer stil daer over. Hebt gy onze jonge baronnes gezien?

DE MARKGRAEF.

Ja; niet zeer slecht..... eene boersche en gemaekte houding..... de gang verschrikkelyk belemmerd.... eene verfoeijelyke tael.

DE BARONNES.

Gy zoudt toch niet vergen dat zy, sedert de twee uren dat zy baronnes is, reeds met onze manieren en gesprekken geheel bekend was.

DE MARKGRAEF.

Zekerlyk neen. Verbeeld u dat zy my grooten dikzak geheeten heeft omdat ik haer een woordje van mynheer Victor in 't voorbygaen aen 't oor heb gefluisterd.

DE BARONNES.

Hebt gy van haer aen myn zoon Victor gesproken?

DE MARKGRAEF.

Ja, by is er reeds dol verliefd op.

DE BARONNES.

Op Brigitta?

DE MARKGRAEF.

Op de miljoenen. Men heeft geen twee uren noodig om er kennis mede te maken en er op verliefd te worden. Twee miljoenen hebben zoo veel aentrekkelykheden.

DE BARONNES.

En gelooft gy dat hy zich van Brigitta zal kunnen doen beminnen.

DE MARKGRAEF.

Daer is de knoop aen vast. De meid heeft nog altyd den kop vol van haren Joris. Men kan haer niet doen verstaen dat hy een ondankbare is en dat zy zich op eene schitterende wyze over hem wreken moet, met hare hand aen eenen anderen te schenken. Maer alle hoop is nog niet opgegeven.

Zy schynt Victor met vermaek te aenhooren en wanneer men eens zoo verre is dat men eenen bevalligen jongeling met vermaek aenhoort, dan is men er ook niet wyd meer van daen dat men hem bemint. Nog een mondgesprek tusschen hen te weeg gebragt en alles kan naer uwen wensch uitvallen.

DE BARONNES.
Ik wil haer spreken, haer tot een mondgesprek met Victor voorbereiden.

(Zy schelt, een knecht komt op.)

Zeg aen mejuffer van Sonneville dat ik haer wensch te spreken.

(De knecht vertrekt.)

DE MARKGRAEF.
Zoo, ik laet u en begeef my by onze bloedverwanten, die het zonderling mogten vinden dat wy hen zoolang alleen laten. Daerenboven heb ik nog eenige bevelen te geven voor het feest van dezen avond. Het is niet meer noodig alles tot uwe afreize te doen gereed maken, is het niet waer, baronnes?

DE BARONNES.
Neen, thans blyf ik.

DE MARKGRAEF.
Ik kan het gelooven. Tot aenstonds.

(Hy vertrekt links.)

Tweede Tooneel.

DE BARONNES,

alleen.

Wie had ooit gedacht dat de fortuin, welke ik nog dezen morgen voor myn broeder zelf verloren zag, dezen namiddag in myne handen zoude gevallen zyn. Ach! de slagen des lots zyn somtyds zoo wonderlyk! maer ik beklaeg er my niet over, neen, en steeds zal ik het toeval zegenen dat my dat jonge meisje heeft doen ontmoeten.

Derde Tooneel.

De vorige, een Knecht, BRIGITTA.

DE KNECHT,

boodschappende.

Mejuffer de baronnes van Sonneville.

DE BARONNES.

Daer is zy.

BRIGITTA,

in grooten opschik, tegen den knecht welken zy groet.

Uwe dienares, mynheer. Gy zyt wel goed. Zeg eens, hebt gy by toeval Joris niet gezien?

DE KNECHT.

Joris!

BRIGITTA.

Ja, een jongen met schoon roskleurig haer.

DE KNECHT,

vertrekkende.

Ik heb de eer niet van dien te kennen, mejuffer.... Ha! ha! ha!

BRIGITTA.

Wat heeft hy dan te lagchen, die roode schorpioen, als ik hem naer Joris vraeg.

DE BARONNES.

Gy moet van dien jongen niet meer spreken, mejuffer.

BRIGITTA.

En zoo my dit vermaek doet, ben ik daer niet meester van? Gy hebt my eene groote mevrouw gemaekt, my allerlei schoone kleederen gegeven, my opgeschikt dat ik myzelven niet meer herken. Ik ben u dankbaer daerover, maer zoo gy my wilt beletten aen Joris te denken of van hem te spreken, o dan is het mis, hoort ge. Ik ga al spoedig van waer ik gekomen ben en laet u den geheelen boel, de miljoenen en de baronnes.

DE BARONNES,

ter zyde.

Men moet haer niet te veel tegenspreken; zy zal hem allengskens van zelve vergeten.

(Luid.)

Gy bemint hem dan nog altyd, die Joris?

BRIGITTA.
O ja, zekerlyk!

DE BARONNES.
En evenwel, daer zyt gy nu ryk en hy arm.

BRIGITTA.
't Is daerom dat ik hem nog meer bemin.

DE BARONNES.
En hy nogthans bemint u niet meer.... hy heeft u verlaten voor eene andere, en in uwe plaets zou ik hetzelfde doen.

BRIGITTA.
Hoe?

DE BARONNES.
Ik zou hem verlaten en ook eenen anderen beminnen.

BRIGITTA.
Maer dan zouden wy elkander in 't geheele niet meer beminnen en alzoo zou ik niet kunnen leven.

DE BARONNES.
En als hy zou zien dat gy hem vergeten, dat gy een anderen de voorkeur gegeven hebt, dan zou hy misschien weder tot u komen en u meer liefhebben dan van te voren.

BRIGITTA.
Gelooft gy dat?

DE BARONNES.
Ik ben er zeker van.

BRIGITTA.
Welnu, ik wil het zoo even beproeven. Wien moet ik beminnen?

DE BARONNES.
Den eersten jongeling die u bevalt. By voorbeeld, mynheer Victor, myn zoon.

BRIGITTA.
Die schoone mynheer die zoo beleefd, zoo oplettend is, en die my overal achtervolgt.

DE BARONNES.
Juist zoo.

BRIGITTA.
Maer hoe zal ik het aen boord leggen om hem te beminnen, ik die nooit iemand anders dan Joris bemind heb.

DE BARONNES.
O! dat moet u niet verlegen maken. Gy hebt slechts naer hem te luisteren.

BRIGITTA.
Anders niet? Donders! dat is niet geheel moeijelyk.

DE BARONNES.
Hem met vermaek te aenhooren als hy u iets aengenaems zegt.

BRIGITTA.
O! dat zal van zelf gaen.

DE BARONNES.
Gy vlugt nooit zyn gezelschap.

BRIGITTA.
Integendeel ik zoek het.

DE BARONNES.
Als hy u de hand drukt....

BRIGITTA.
Dan schreeuw ik.

DE BARONNES.
Neen, maer gy trekt die zachtjes weg. En als hy u een kus wil geven.....

BRIGITTA.
Dan geef ik hem ras eene oorveeg weêr.

DE BARONNES.
Wacht u wel! 't is zoo niet dat eene juffer van uwen stand, die zoekt te behagen, handelt.

BRIGITTA.
't Is echter zoo dat ik begonnen heb Joris te beminnen. Het eerste liefdeteeken, dat hy van my gekregen heeft, was eene klinkende oorveeg, omdat hy de dolheid had van my altoos te willen kittelen.

DE BARONNES.
Dat kon goed zyn voor Joris den boer, maer dat zou in 't geheele niet bevallen aen den edelen heer van Seltendorp.

BRIGITTA.
Welnu, geene oorveeg dan.

DE BARONNES.
Als hy u een kus wil geven dan weigert gy dien eerst op eene beleefde wyze, maer gy eindigt met hem dien toetestaen.

BRIGITTA.
Ik zal beginnen met hem dien toetestaen, dan is het moeite gespaerd van hem te weigeren.

DE BARONNES.
Naer uwe beliefte. Vervolgens zal hy u uwe hand vragen.

BRIGITTA.
Om wat te doen?

DE BARONNES.
Om u naer 't echtaltaer te geleiden.

BRIGITTA.
Is dat verre van hier?

DE BARONNES.
In den tempel van hymen.

BRIGITTA.
Dien heiligen ken ik niet.

DE BARONNES.
Het is de god des huwelyks die u vereenigen zal.

BRIGITTA.
Gy wilt zeggen de pastoor. Maer zeg eens, is dat ook noodzakelyk om my van Joris weer te doen beminnen.

DE BARONNES.
Zekerlyk.

BRIGITTA.
Ja maer, 't is dat ik Joris....

DE BARONNES.
Gy moogt dien Joris niet meer wederzien, gy moogt hem niet meer herkennen.

BRIGITTA.
Ja, ja, zoo als hy met my gedaen heeft. Ik zal hem even gelyk behandelen.

DE BARONNES.
Zonder twyfel; en als hy zal zien dat gy hem verstoot, dat gy een ander bemint, zal hy razend verliefd op u worden.

BRIGITTA,

van vreugde opspringende.

Razend verliefd! o wat geluk! laet dan maer spoedig mynheer Victor komen dat ik hem begin te beminnen.

DE BARONNES.

Hy vraegt niets beters en ik ga hem zeggen dat gy verlangt hem te zien.

(Ter zyde.)

Geen twyfel meer, myn zoon zal de ryke erfgename trouwen.

(Zy vertrekt links.)

Vierde Tooneel.

BRIGITTA, alleen.

Razend verliefd! Joris zou razend verliefd op my worden en dat zou ik al die brave, die goede mevrouw te danken hebben. O wat geluk! wat geluk!

N° 21. *Aria.*

Hy zal nog weder
Even teeder
My hier zeggen als voorheen:
O myn vriendinne!
Ik beminne,
Ik aenbid u maer alleen.
Reeds klopt 't hart van zoet verlangen
Als ik er aen denken mag.
'k Voelde my van droefheid prangen
Maer 't geneest al op dees dag.
Zachte stond! dat 'k zal beginnen,
Zoo men my bevolen heeft,
Eenen and'ren te beminnen
Die my Joris liefde hergeeft.
O ja! hy zal nog weder
Even teeder
My hier zeggen als voorheen:
Myn vriendinne,
Ik beminne,
Ik aenbid u maer alleen.

Maer my dunkt, daer komt reeds die mynheer Victor. Houden wy ons goed en zien wy hem spoedig te beminnen.

(Zy neemt eene belagchelyke houding aen.)

Vyfde Tooneel.

BRIGITTA, VICTOR.

VICTOR,

met drift opkomende.

Ach! mejuffer!.... wat geluk van u een oogenblik alleen te kunnen spreken; in 't midden van al dat volk is my dit onmogelyk geweest en ik heb u zooveel te zeggen.

BRIGITTA.

Ik luister, mynheer.

VICTOR.

Van het eerste oogenblik dat ik u zag kon ik my geene rekening geven van hetgeen er in my ontstondt. Gy zyt schoon, maer het was uwe schoonheid niet die by my dien diepen indruk verwekte, neen, dit kwam van een ander gevoel voort. Het scheen my dat wy elkander reeds lange jaren kenden, en dat het den eersten keer niet was dat ik u in de wereld ontmoette.

BRIGITTA.

Ga maer uw gang, ik luister.

VICTOR.

Ik voelde by die ontmoeting myn hart heviglyk kloppen en hetgeen myn geluk ten top bragt, is dat ik zag dat ik u niet geheel onverschillig was, en dat ik een dag mogt hopen.....

BRIGITTA.

Ik luister nog altyd.

VICTOR,

ter zyde.

Wat heeft zy dan?

(Luid.)

Mejuffer, veel andere vrou-

wen zouden het misschien zonderling gevonden hebben dat een man, dien zy slechts eenige stonden kenden, haer zoo vrymoedig dorst spreken, maer met den eersten oogslag had ik u geoordeeld. Ik zag dat gy even zoo goed als bevallig waert, en dat uw schoon gezigt de spiegel uwer schoone ziel was.

BRIGITTA,

ter zyde.

My dunkt dat ik nu reeds genoeg geluisterd heb, en toch, ik bemin hem nog niet. Beproeven wy nu het andere.

(Luid.)

Ik aenhoor u met vermaek.

VICTOR.

O wat bekentenis! Gy overstelpt myn hart van vreugde en gy zyt de aenbiddelykste aller vrouwen.

BRIGITTA,

ter zyde.

Dat is toch iets aengenaems, geloof ik.

(Luid.)

Ga maer voort, ik aenhoor u nog altyd met vermaek.

VICTOR.

O! ik kan mynen hartstocht niet langer bedwingen. Brigitta! gy ziet hier den teedersten verliefde. Brigitta! ik bemin, ik aenbid u.

(Hy valt voor haer op de kniën.)

BRIGITTA.

O myn hemeltje! wat is dat? waerom valt gy op de kniën? wat hebt gy misdaen?

VICTOR.

O niets, kwaedaerdige! maer gy hebt geen medelyden met myne smart.

BRIGITTA.

Ik heb medelyden met uwe kleederen welke gy plekken zult. Sta toch op, mynheer. Is het veroorloofd zich met zulk kostelyk dingen op den grond te laten vallen.

VICTOR.

En wat scheelen my myne kleederen!.... Wat scheelt my alles als gy my niet beminnen kunt.

BRIGITTA.

Wacht, ik geloof dat het begint te komen.

VICTOR.

Zou het mogelyk zyn?

BRIGITTA.

Ja, een zierken, o maer een geheel klein zierken.

VICTOR.

Ach! gy maekt my den gelukkigsten der wereld.

N° 22. *Tweezang.*

Van het heil my thans beschoren
Gaf uw mond my 't onderpand.
Laet my drukken, uitverkoren,
Deze schoone blanke hand.

BRIGITTA.

Ja die hand moogt gy wel drukken,
Maer ik trek ze zachtjes weg.

VICTOR.

En waerom mag 't niet gelukken
Dat 'k die langer houd? o zeg?

BRIGITTA.

't Is dat, om u te beminnen,
Men 't my zoo bevolen heeft.

VICTOR.

O! g'ontroert geheel myn zinnen;
'k Zie dat gy my weêrmin geeft.
Om dees liefde te verzoeten,
Schenk my nu een kus, vriendin.

BRIGITTA.
'k Zou het u eerst weigren moeten
Maer ik geef 't u van 't begin.

(Victor omhelst haer.)

Zesde Tooneel.

DE VORIGEN, JORIS, in 't verschiet verschynende. Hy is gekleed als in het eerste bedryf en droegt zyne klompen in de hand.

JORIS,

sprekende.

O myn hemel! wat zie ik!

Te zamen.

BRIGITTA,

ter zyde, zonder Joris te zien.

Van het heil my thans beschoren
Smaek ik reeds al het genot.
'k Zal myn Joris weêr bekoren
En my wacht het zoetste lot.

VICTOR,

ter zyde.

Van het heil my thans beschoren
Smaek ik reeds al het genot.
Ja, zy kan myn hart bekoren
En voorspelt my 't zoetste lot.

VICTOR.
Myn lieve Brigitta!

JORIS

ter zyde.

Zyne lieve Brigitta! ach! zy is het.

VICTOR.

Laet ons geenen tyd verliezen. Deze dag moet ons geluk volmaken. De notaris en al onze bloedverwanten zyn daer nog. Schenk my uwe hand en nog heden stel ik u aen allen als myne toekomende gade voor en doen wy het huwelykskontrakt opmaken.

JORIS,

ter zyde.

Wat hoor ik!

BRIGITTA,

Joris gewaer wordende, ter zyde.

God! Joris!

(Luid.)

Ja, ja.... stel my maer voor en doe maer opmaken.

JORIS,

ter zyde.

Zy stemt toe. Ik ben een verloren man.

VICTOR.

Ach! ik ga dit goed nieuws aen myne moeder, aen allen overbrengen. Ik ga geheel de familie halen om getuigen van myn geluk te zyn.... Tot wederziens, myne bevallige baronnes.

(Hy kust haer de hand.)

BRIGITTA,

hare hand schielyk wegtrekkende.

Ei! byt toch in myne hand niet.

(Zy vaegt die aen haer kleed af.)

VICTOR.

Wees niet bang.

(Ter zyde.)

Eene vrouw lief om te stelen en een paer miljoenen.... het is genoeg om er gek van te worden.

(Hy vertrekt schielyk links.)

Zevende Tooneel.

BRIGITTA, JORIS.

BRIGITTA,

ter zyde.

Die brave lieden! zy geven zich eene moeite om Joris razend verliefd op my te doen worden.

JORIS,

voorkomende, zeer bedroefd.

Het is dan waer, Brigitta, gy gaet met die springhaen trouwen?

BRIGITTA,

ter zyde.

O! ik mag hem niet herkennen.

(Luid.)

Wie zyt gy dan? ik ken u niet, ik.

JORIS.

Ha! Brigitta, gy neemt uwe wederwraek en gy doet wel. Ik ook heb u niet willen herkennen als ik een groot heer geworden was en dat gy nog eene koewachtster waert.

BRIGITTA.

Ik ben niet die gy meent..... ik ben mevrouw de baronnes en ik bezit miljoenen.

JORIS.

Ja dat zei ik u ook, na dat ik u zoo snoodelyk verlaten had en dat gy my op 't kasteel kwaemt zoeken. Maer gy zult my geen kwaed hart toedragen..... gy zyt immers veel beter dan ik. Gy zult met die modepop niet trouwen en gy zult my weder beminnen gelyk voortyds.

BRIGITTA.

Ik weet niet wat gy zeggen wilt. Vertrek, vertrek, of ik doe u door de knechten wegjagen.

JORIS.

Ach Brigitta! ik verdien dat gy my behandelt zoo als ik u behandeld heb. Ik ook heb u door de knechten willen doen wegjagen, maer thans gevoel ik hoe schuldig ik was, hoeveel ik u heb doen lyden. De rykdom had myn hoofd geheel op hol gebragt.... ik kende myzelven niet meer en er waren oogenblikken dat ik vreesde krankzinnig te worden.

N° 23. *Zangwyze.*

Ach! mogt de hemel u bewaren
Van 't geen ik al heb onderstaen.
De pracht kan niets dan hartzeer baren
En rykdom biedt slechts kommer aen.
Hoe heilryk was myn boerenleven!
Ik oversliep my meen'gen keer.
Helaes! was ik baron gebleven
Ik sliep gewis geen ure meer.

BRIGITTA.

Maer die jongen verliest zyne zinnen. Vertrek, ik ken u niet.

JORIS,

op de kniën vallende.

Brigitta! myne Brigitta! gy zoudt my niet willen ongelukkig maken, gy zoudt my van hartzeer niet willen zien sterven, na my uwe liefde niet wedergeschonken te hebben. Vergeef het my, ik was wel schuldig, maer bezie my.... het is uw Joris die voor u op de kniën zit, uw Joris die u nog altyd bemint, die niet opgehouden heeft u te beminnen.

BRIGITTA,

ter zyde.

Hy bemint my reeds, maer het is nog niet razend.

(Luid.)

Wat! een lompe boer my beminnen, foei!

JORIS,

in tranen uitberstende.

Brigitta! 't is te veel, 't is niet geoorloofd zoo.... wreedaerdig..... te zyn. Ik heb u miskend.... maer....

(huilende.)

Maer.... het is my leed.... en.... o! ik ben wel ongelukkig.

BRIGITTA,

hare tranen niet meer kunnende verbergen.

Scheid uit..... scheid uit, nu doet gy my ook weenen en ik wil niet... want ik ken u niet, ik... ik wil u niet kennen.

JORIS.

Brigitta!

(Men hoort een zacht muzyk.)

BRIGITTA,

naer den grond loopende.

Daer zyn zy reeds.... daer zyn zy.

JORIS.

Wie?

BRIGITTA.

Wie! mynheer Victor, mynheer de notaris, al de bloedverwan ten.

JORIS.
Om wal te doen?

BRIGITTA.
Wel, om myn huwelykskontrakt op te maken.

JORIS.
Uw huwelykskontrakt! gy trouwt dus?

BRIGITTA.
Wel zeker, aengezien ik baronnes ben en miljoenen bezit.

JORIS.
Ach! rampzalige! er blyft my niet anders meer over dan my te gaen verdrinken.

(Hy gaet in een hoek der zael.)

Achtste Tooneel.

De vorigen, DE MARKGRAEF, DE BARONNES, AMANDA, VICTOR, de Notaris, Bloedverwanten.

N° 24. *Koor.*

Dat gulle vreugd het hart doe blaken
En vieren wy het huwlyksjuk.
Dees dag moet hunnen wensch volmaken,
Hy geeft hun rykdom en geluk.

VICTOR.
Myne waerde Brigitta, sta my toe dat ik u aen al onze bloedverwanten voorstel.

BRIGITTA,

zacht.

Gy weet niet, hy is reeds razend verliefd op my.

VICTOR,

verwonderd.

Wie?

BRIGITTA.
Joris.

DE BARONNES.

Terwyl wy hier vereenigd zyn, zal mynheer de notaris u de voornaemste artikelen van het huwelykskontrakt, welk ik hem met haeste heb doen opstellen, voorlezen.

DE NOTARIS,

by eene tafel gezeten, lezende.

‘Kontrakt van huwelyk tusschen Jonkvrouw Brigitta van Sonneville en den heer Victor, baron van Seltendorp.’

BRIGITTA,

spoedig de hand van Victor loslatende en by den notaris komende.

Wat leest gy daer al, mynheer de notaris?

DE NOTARIS,

op nieuw lezende.

‘Kontrakt van huwelyk tusschen Jonkvrouw Brigitta van Sonneville en den heer Victor, baron van Seltendorp.’

BRIGITTA.

Maer gy zyt gek, mynheer! Men heeft u dan niet gezegd dat dit alles maer om te lagchen is?

ALLEN.

Hoe!

DE BARONNES.

Wat zegt gy?

BRIGITTA.

Wel zeker, Joris beminde my niet meer en mevrouw de baronnes heeft my gezegd dat ik eenen anderen moest beminnen om hem weer razend verliefd op my te doen worden.

JORIS.

Wat hoor ik!

DE BARONNES.

Welnu?

BRIGITTA.

Welnu! het is gedaen. Joris bemint my weder en 't is met hem dat ik trouw.

ALLEN.

Joris!

JORIS,

schielyk voorkomende.

Hier ben ik, hier ben ik. 't Is met my dat zy trouwt. Brigitta! Brigitta!

BRIGITTA,

hem in de armen vliegende.

Joris! myn Joris!

N° 25. *Koor.*

Wie had zulks kunnen denken!
Welhoe, tot onze schand,
Ziet men een andren schenken
Fortuin en hart en hand.

BRIGITTA.

Mynheer de notaris, om u geene verloren moeite gegeven te hebben, zult gy het kontrakt behouden, enkelyk zult gy in plaets van den heer Victor, baron van Seltendorp, schryven: Joris, koewachter.

DE BARONNES.

Dat is te veel.

BRIGITTA.

Mevrouw, ik blyf u niettemin dankhaer over de goede raedgevingen en nooit zal ik vergeten dat ik u myn grootste geluk verschuldigd ben.

DE MARKGRAEF.

Baronnes, wat zegt gy van het lesje?

DE BARONNES.

Zwyg, ik ben in eene woede om te sterven.

BRIGITTA.
Welnu, Joris, herinnert gy u nog onze overeenkomst van dezen morgen?

JORIS.
O zeer wel!

BRIGITTA.
En heb ik myn woord gehouden?

JORIS.
Wat beter dan ik, ik verzeker het u.

N° 26. *Zelfde zangwyze als in het eerste bedryf.*

TE ZAMEN,

dansend.

O wat vreugd!

(bis)

Die ons harte zoo verheugt.
O wat vreugd!

(bis)

Zich te minnen in de jeugd.

BRIGITTA,

tegen 't publiek.

Heeren, onze vreugde is groot
Doch van geenen angst ontbloot.

JORIS,

even.

Ach! eer dit haer liefde bluscht,
Stel haer hartje toch gerust.

TE ZAMEN.
Klapt in d'hand,

(bis)

Dit dryft onzen angst van kant.
Klapt in d'hand,

(bis)

Van ons heil is 't onderpand.

Herneming van den koor.

Dat gulle vreugd het hart doe blaken
En vieren wy hun huwlyksjuk,
Dees dag moet hunnen wensch volmaken,
Hy geeft hun rykdom en geluk.

EINDE.